

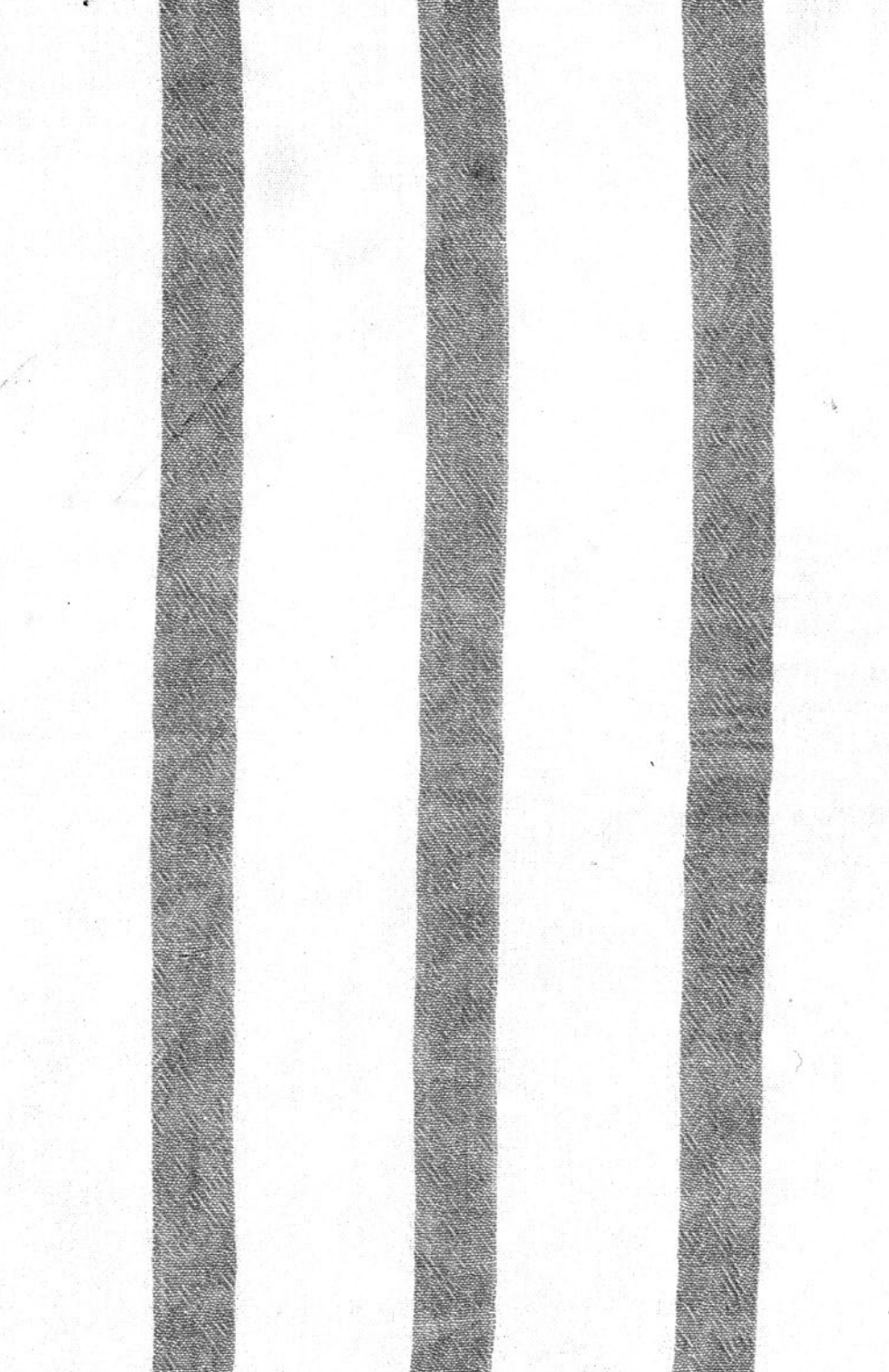
Jiří
Padevět

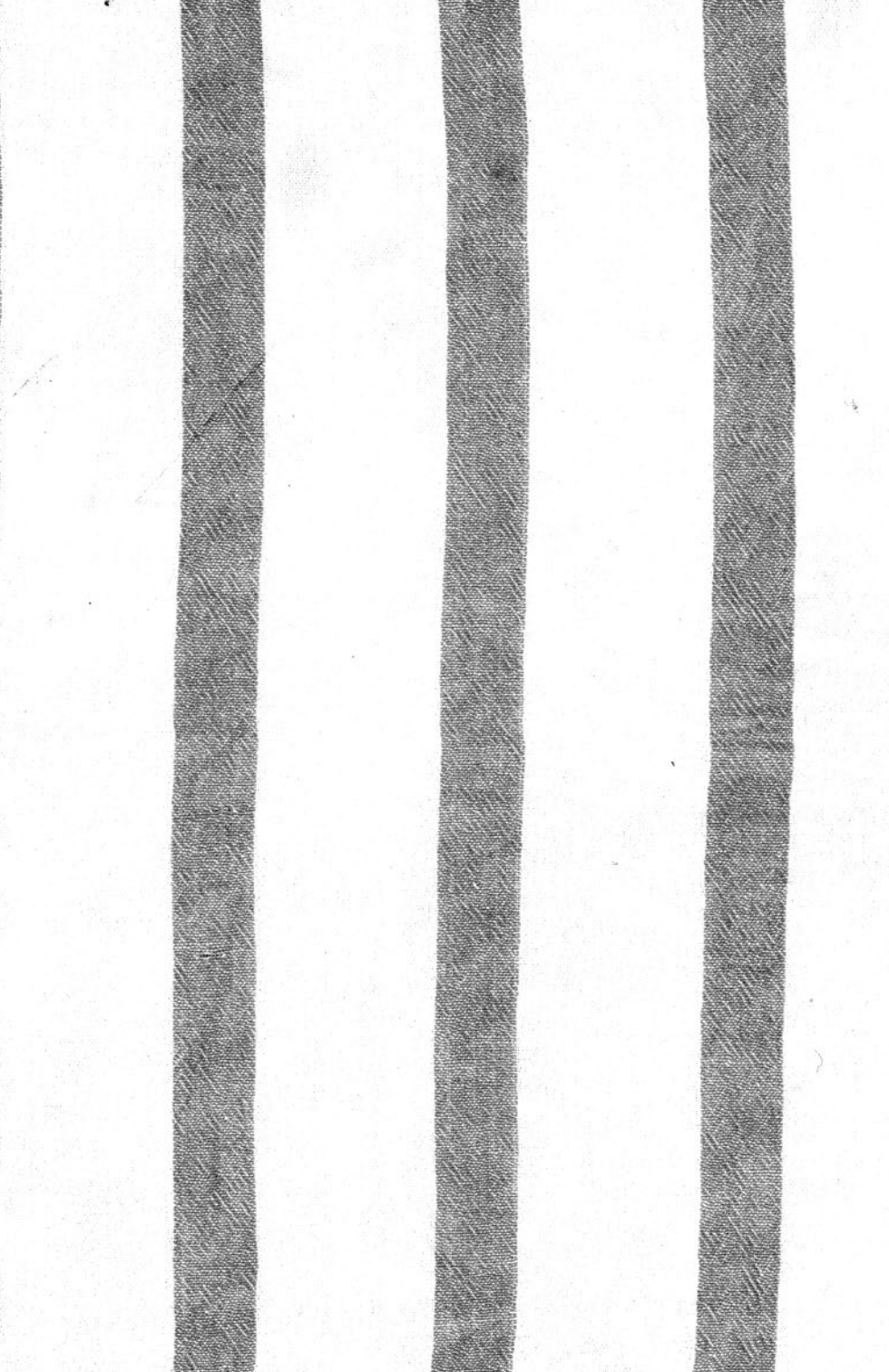
Třísky svobody

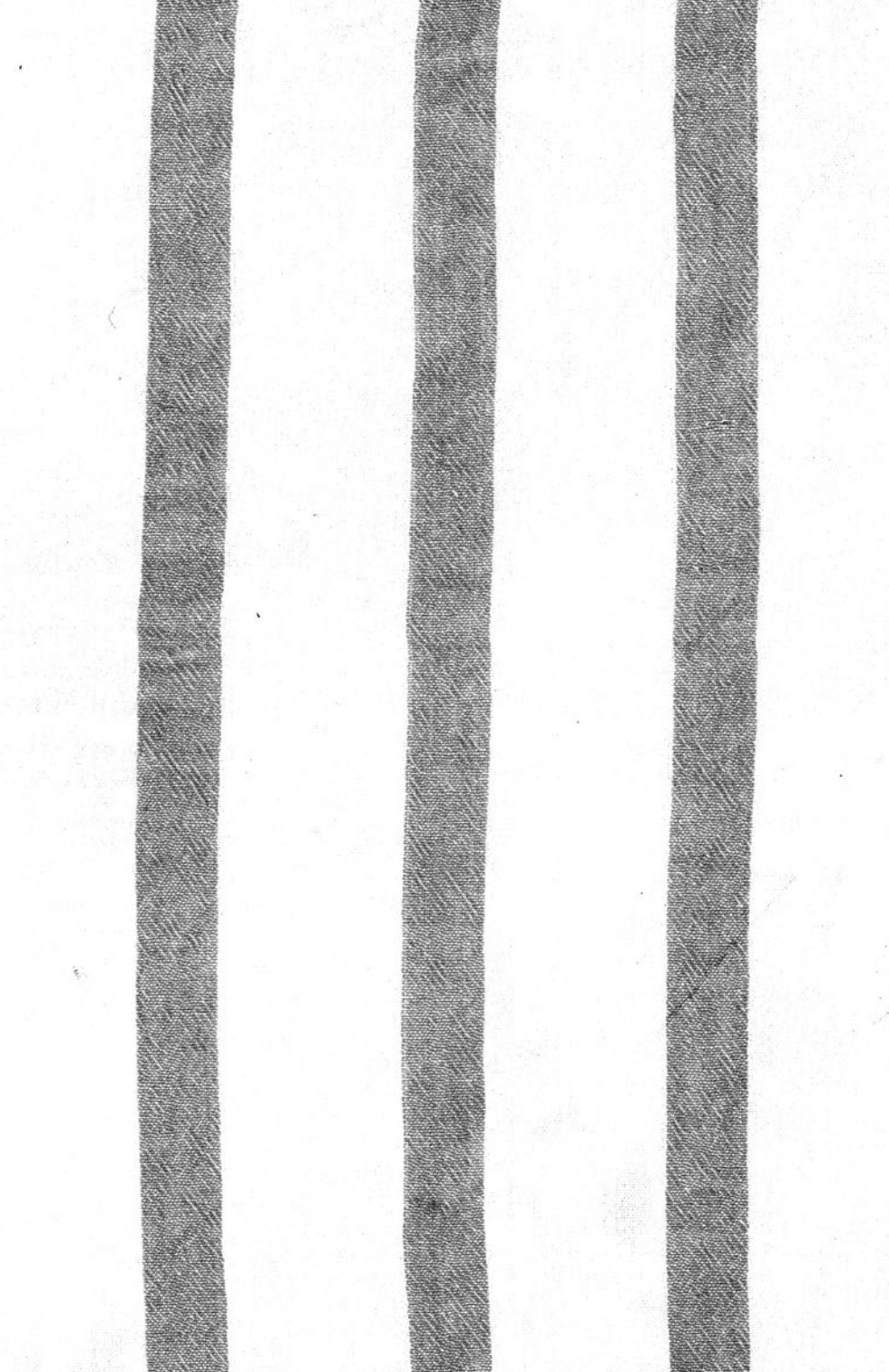

Povídky
zpoza
ostnatého
drátu

Host

Host

Jiří Padevět

Třísky svobody

Povídky zpoza
ostnatého drátu

© Jiří Padevět, 2025

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2025

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-2732-8 (PDF)

ISBN 978-80-275-2733-5 (ePUB)

ISBN 978-80-275-2734-2 (MobiPocket)

Tlumok na něj zíral s otevřenou tlamou jako nějaké hladové zvíře. Chvilí se díval do té temnoty, ze které se linula podivná vůně, složená snad z kůže, mnohokrát zmolklého plátna, drobečků, dávno seschlých do tvrdosti diamantu, skvrn od čaje z prasklé termosky a ještě něčeho, zíral a čekal, jestli hladové zvíře nezavrčí, nezapřede nebo třeba něco neřekne. Pak do tlamy strčil složené manšestrové kalhoty. Vypadalo to trochu jako obětina temnotě, trochu jako kouzelnický pokus o zmizení kalhot před dětským publikem a trochu jako obyčejné balení na výlet. Vytáhl obě ruce a tlama zůstala otevřená. Otočil se ke stolu, na kterém stály pevné pohorky a tvářily se, že každou vteřinou vyrazí ven. Ucpal jim chřtány tlustými pletenými ponožkami, které ve svých smyčkách ukrývaly matčinu neko-nečnou péči. Měl je už pár let, několikrát v nich lyžoval, bruslil, párkrát i v zimě spal, když došlo uhlí. Pořád držely pohromadě, máma tenkrát evidentně všechna oka a smyčky pečlivě utáhla. Strčil boty do plátěného pytle a počkal, až usnou. Pak je nabídl otevřenému tlumoku. Zmizely, a tentokrát se nemohl zbavit pocitu, že tlumok úplně potichu, ale přesto zřetelně zamlaskal. Další potravou byl svetr s rolákem, šála, trenýrky a nátělníky a nakonec košile. Tlama už nebyla tmavá a nekonečná, hladové zvíře dostalo tak nažrat, že se možná chystalo něco z ošacení vyzvracet. Na stole zůstala z krmení hladového zvířete už jen bible, tři kapesníky a pouzdro s holicími potřebami. Vojtěch Rygal zabalil bibli, holení i kapesníky. Když cpal kapesníky do škvíry mezi bibli a košilemi, došlo mu, že jsou na nich proužky v barvě trikolory. Hodiny na stěně se ozvaly, a tak poznal, že už je čtvrt. Nejvyšší čas vyrazit na nádraží.

Vojtěch Rygal se narodil v roce 1910. Vystudoval gymnázium a bohosloví, stal se knězem a zároveň byl aktivním skautem, sportovcem a publikoval v katolickém tisku. Po druhé světové válce vyučoval náboženství na obecné a měšťanské škole v Holešově. Po komunistickém převratu mu bylo zakázáno vyučovat, mimo jiné i proto, že se netajil svými protikomunistickými postoji. Nakonec se Vojtěch Rygal s několika přáteli rozhodl, že raději opustí svou vlast, než aby žil v komunistické tyranii. Při pokusu o přechod státní hranice na Chebsku byl 27. března 1948 zastřelen pohraniční hlídkou. Jednalo se o prvního duchovního zavražděného komunistickým režimem.

Tma se lepila na okno jako tmavý lesní med a Věra měla chuť to sklo olíznout. Pak jí došlo, že tma nebude sladká, a i kdyby byla, musela by okno otevřít a olíznout ho zvenku. Dostala na med velikou chuť, cítila, jak se jí v puse začínají plazit sliny, a nos se snažil zachytit vůni lesa. Jestli dobře porozuměla vzrušenému rozhovoru rodičů, do lesa dnes v noci půjdou, tak třeba tam na nějaký med narazí. Chuť byla tak intenzivní, že musela rychle od okna odstoupit a začít dělat něco jiného. Jenže nevěděla co. Chvilí pozorovala matku, která skládala oblečení a pak ho cpala do batohu. Měla pocit, že ten chřtán začne každou vteřinou křičet, a trochu se toho temného otvoru začala bát. Naštěstí matka batoh za chvíli naplnila a rázným utažením šňůrky jej zavřela. Batoh ani nestačil zakňourat. Otec stál u umyvadla, měl o něho opřené ruce, ale vodu si na ně nepustil. Díval se na sebe do zrcadla, pak si pohladil tvář, asi aby zjistil, jestli se přece jenom nemá před cestou oholit. Věra ho ráda pozorovala — když si naplácal na obličej pěnu na holení, vypadal pak jako Mikuláš. Jenže teď to na holení moc nevypadalo. Ostatně Mikuláš chodí v prosinci, a ne v dubnu, pomyslela si Věra Prošvicová.

Rodina Jana Prošvice, podnikatele narozeného v roce 1907, byla zřejmě první obětí Akce Kámen, během které komunistická Státní bezpečnost vytvořila falešnou státní hranici a pomocí svých agentů, převlečených do amerických a německých uniforem, vytvářela dojem, že se uprchlíkům podařilo dostat do svobodného světa. Rodina Jana Prošvice byla takto zmanipulována a zatčena. Jan Prošvic byl umístěn do pracovního tábora, odkud se mu podařilo uprchnout a přejít hranici do Německa. Jeho manželka Jiřina byla propuštěna, komunistická justice konstatovala, že byla svedena. Žila se svými dcerami ve velmi nuzných podmínkách, veškerý majetek rodiny Prošviců komunistický režim ukradl. Vilu manželů Prošvicových koupil v září 1949 Antonín Zápotocký.

Pozoroval hrnek s čajem, jako by to byla malá noční šelma s očima plnými tmy. Měl děsnou žízeň, ale zároveň se bál, že když se napije, bude se mu zase chtít na záchod. Když byl na klozetu brzy ráno, řezalo to, jako by jeho močový měchýř produkoval místo moči skelnou vatu a písek. Udělal dva kroky k hrnku, zakryl mu dlaněmi ty oči plné tmy a napil se. Za tři vteřiny mu bylo jasné, že bez další strastiplné cesty na klozet se to neobejde. V noci byl taky, ani pořádně nevěděl kolikrát. Pamatoval si jenom to řezání, které pálilo až v očích. Taky si pamatoval roh knihovny, který ho při jedné z cest setmělým bytem nabral do boku, jako by si hrál na berana. Byl přesvědčený, že za světla by si nábytek nic takového nedovolil. Dopil čaj z heřmánku, položil hrnek a začal hledat sirky, aby zapálil hořák a pomučil na něm konvici s vodou. Už to řezalo, i když nemočil. Sirky se někam odporoučely, nakonec je našel pod vlhkou utěrkou. Pár jich vysypal, ale nakonec se mu jednu zapálit podařilo. Plyn chytil hned, bylo slyšet, jakou má ze svých modrých plamenů radost. Obětoval plamenům konvici, a než začala nenávisťně syčet, zase se chvíli kroutil, jak to řezalo. Kroutil se i v očekávání věcí příštích, protože dveře od klozetu na něj už dvakrát mrkly. Opařil heřmánek v sítku položeném na hrnku, odstavil konvici a vykročil k záchodku. Okénko do světlíku se na něj šklebilo, jako by mu to přálo. Zhodnotil svoji situaci a raději si na mísu sedl. I navzdory tomuto opatření ho řezavá bolest na chvíli zmuchlala jako starý papír. Když bylo po všem a řezání na chvíli přestalo, napadlo ho, jestli nemá kapavku. Ale kde by k ní asi tak přišel, na sekretariátu těžko. Natáhl si kalhoty a pak nahlas zaklel, protože se zase ozvala žízeň. Do bytu se najednou zařízíl zvonek z chodby, řezalo to skoro jako ta moč, plná snad i kousků skla. Zvuk se odrážel od nábytku a stěn a poskakoval po bytě jako ztracený míč kluků z ulice. Kdo to může být, pomyslel si Augustin Schramm.

Augustin Schramm se narodil v roce 1907 v Liberci do německé rodiny. Od mládí se pohyboval v komunistickém prostředí, ve dvacátých letech 20. století studoval na Mezinárodní leninské škole v Moskvě. Ve třicátých letech byl členem Ústředního výboru Komunistické strany Československa. V roce 1939 odešel do Sovětského svazu a připojil se k zahraničnímu protinacistickému odboji, zároveň se zřejmě stal spolupracovníkem sovětské tajné služby NKVD. Významně se podílel na přípravě sovětských výsadků do Protektorátu Čechy a Morava. Po válce se stal vedoucím partyzánského oddělení ÚV KSČ a vysokým funkcionářem Sdružení českých partyzánů. Dne 27. května 1948 byl na prahu svého bytu zavražděn. Za tuto vraždu byl v politickém procesu odsouzen k trestu smrti a v roce 1949 popraven Miloslav Choc, český protikomunistický odbojář, jehož vina nikdy nebyla spolehlivě prokázána.

Jak krájela koláč, vůně v kuchyni byla čím dál silnější a proplétala se s vůní čaje, který si před pár minutami uvařil. Podíval se na ni, ona zvedla hlavu a usmála se. Koláč se nechal porcovat bez odporu, jenom kompotované třešně krvácely, až těsto kolem nich rudlo. Ustrkl z hrnku a všiml si, že v okraji je drobná prasklina, od které se táhne skoro neviditelná nitka. Chtěl se podívat, jestli vede až na dno hrnku, ale pak toho nechal, protože hrozilo, že hnědá tekutina hrnek bez varování opustí a rozběhne se po kuchyni. Znovu ustrkl, odložil hrnek a obešel stůl, aby ji mohl obejmout. Se smíchem se vykroutila a v žertu mu zahrozila nožem. Pak tím samým nožem podebrala jeden kousek koláče a přesunula ho na talířek s modrými kvítky. Třešně na řezu pořád trochu krvácely. Poodhrnul záclonu na okně a podíval se do ulice. Za chvíli budou Vánoce, a sníh nikde. Pevně doufal, že ten klobouk, co jí koupil pod stromeček, zahrabal v komoře tak důkladně, že ho žena nenajde. Pak pro ni měl ještě náramek, ale ten zamkl do psacího stolu. Vyndal si ze šuplíku v kredenci lžičku, a pak ji zase vrátil, bude stačit ta, kterou si míchal čaj. Jak se do hrnku pro lžičku sápal, zaslechl z koupelny proud vody. Úplně zapomněl, že si napouští vanovou lázeň. Rychle kousl do koláče a odešel do koupelny. Svlékl si župan i pyžamo a zastavil vodu. Strčil pod hladinu ruku a shledal, že koupel je teplá tak akorát. Vtkročil do vany, chodit po vodě mu nikdy nešlo, a tak se rychle posadil. Voda ho objala ještě jemněji než on před chvílí manželku. Opřel si zátylek o obrubu vany a pozoroval strop. Dělal to tak vždycky, promítal si na něj staré příběhy a šarvátky. Když u domovních dveří zazvonil zvonek, vůbec neměl představu, jak dlouho už se maceruje. Slyšel kroky, pak manželka nakoukla do koupelny a řekla mu, že je tady nějaký esenbák. Karel Kutlvašr vstal a začal se utírat do hrubého žlutého ručníku.

Karel Kutlvašr se narodil v roce 1895. Vystudoval obchodní školu a poté začal pracovat jako úředník. Od roku 1913 byl zaměstnaný v Kyjevě u firmy, která dovážela do Ruska zemědělské stroje. Po vypuknutí první světové války se přihlásil jako dobrovolník do České družiny, která později tvořila základ československých legií v Rusku. Během bojů se mnohokrát vyznamenal, účastnil se i bitvy u Zborova. Do Československa se vrátil v roce 1920 v hodnosti podplukovníka. Stal se profesionálním vojákem a již v roce 1928 dosáhl hodnosti brigádního generála. Od roku 1939 se účastnil protinacistického odboje a v květnu 1945 velel Pražskému povstání. Dosáhl německé kapitulace ještě před příchodem jednotek Rudé armády, což jak sovětští, tak čeští komunisté považovali doslova za zradu. Na nátlak sovětských orgánů mu čeští komunisté komplikovali vojenskou kariéru a po komunistickém převratu byl Karel Kutlvašr z armády okamžitě vyhozen. Zatčen byl po provokaci agentů 5. oddělení Hlavního štábu, tedy vojenské kontrarozvědky. Podle komunistické justice připravoval protikomunistické povstání, což naprosto neodpovídalo skutečnosti. Přesto byl Karel Kutlvašr, hrdina prvního i druhého odboje, odsouzen k doživotnímu trestu odnětí svobody a degradován na vojína. Propuštěn byl na amnestii v roce 1960 a o rok později zemřel.

Zabočil z hlavní ulice ke kostelu a na chvíli se zastavil. Z plakety na pomníku ho pozoroval místní zvěčněný spisovatel, kterému únorová psota evidentně vůbec nevadila. Podíval se na hodinky a zjistil, že má ještě chvíli čas. Zdálo se mu, že se na něj spisovatel šklebí, což nemohl nechat jen tak. Rozhlédl se po okolních domech, v jednom se svítilo, ale světlu se pod záclonou podařilo proplazit jen na předzahrádku, pozvracenou několika koláči špinavého sněhu. Nejdřív plánoval vyběhnout těch pár schodů k pomníku a se spisovatelem si pěkně zblízka pohovořit, ale nakonec se sehnul, uplácal ze sněhových zvratků kouli, zamířil a vypálil. Koule proletěla pláckem a trefila hranu pomníku. Pokrčil rameny a pak se prudce otočil, protože přijížděl automobil. Podle zvuku mířil k faře. Obešel kostel a kryt svatými Petrem a Pavlem opatrně vykoul k budově fary. Automobil právě zastavil a dva pruhy světél se stáhly zpátky do reflektorů jako noční zvířata do svých skrýší. Na faře se svítilo ve dvou oknech v přízemí a v jednom v prvním patře, ale světlo jako by se bálo vyjít před dům. Naštěstí si dva muži, kteří vystoupili z automobilu, zapálili cigaretu. Plamínek zapalovače jim setřel tmou z obličejů a Karel Sabela uslyšel svůj úlevný výdech. Nebyli to estébáci.

Karel Sabela se narodil v roce 1917. Vystudoval gymnázium, ale následná studia bohosloví nedokončil. V květnu 1938 nastoupil vojenskou službu a vojákem zůstal. V roce 1939 odešel z Protektorátu Čechy a Morava do zahraničí, nejdříve sloužil ve Francouzské cizinecké legii a poté se připojil k zahraničnímu protinacistickému odboji. V roce 1944 se účastnil vylodění spojeneckých jednotek v Normandii a následně obléhání přístavu Dunkerque. Obdržel několik válečných vyznamenání. Po druhé světové válce zůstal v armádě, v roce 1946 vstoupil do Komunistické strany Československa. Po komunistickém převratu v roce 1948 se však zapojil do protikomunistického odboje a do příprav vojenského převratu, kterým měl být svržen komunistický režim. Jedna z posledních schůzek odbojářů se konala na faře v Kralovicích. Příprava akce byla prozrazena a většina odbojářů zatčena. Karel Sabela byl odsouzen k trestu smrti a 19. července 1949 v Praze na Pankráci popraven. Před popravou pronesl tato poslední slova: „Odsoudila nás lůza, která se domohla násilím moci a v mezích zákonů, které si sama dala, loupí, krade a vraždí.“

Půlnoc zvědavě nakukovala oknem do strážnice, ale jinak byl všude klid. Měl chuť zatáhnout záclonku, aby si tma nevykoukala oči, ale pak raději přiložil do kamen lopatku uhelné drti nebo koksů nebo co to zbylo od zimy. Byl sice květen, ale v noci byla pořád zima, že se klika od strážnice klepala jako ratlák. Jak přikládal, několika jiskřičkám a uhlíkům se podařilo vyskočit do místnosti. Většina jiskřiček chtěla, než dopadly na zem, ale jedna zamířila k oknu, jako by se chtěla vydat do noci. Celou cestu se držela v pořád stejné letové hladině a nakonec se jí podařilo zakousnout do záclonky a udělat si malý otvor, kterým se dala tma pohodlně sledovat. Udělal tři kroky k oknu, pro jistotu si naslinil dva prsty a v malém otvoru způsobil povodeň, rozsahem odpovídající drobnému flusanci. Pak se vrátil ke kamnům, aby se vypořádal s uhlíky. Některé už to vzdaly samy, jeden doutnal jako vánoční františek, tři žhnuly, jako by chtěly zapálit nejen strážnici, ale celé letiště. Na dva postupně dupnul erární holínkou a pomyslel si, že výstrojní součástky jsou alespoň k něčemu. Pak se usmál, protože ho něco napadlo. Natáhl se pro sako od uniformy a z kapsy vyprostil balíček cigaret. Jednu vyklepl, padl na kolena, jako padával kdysi v kostele, položil hlavu na zem, až ucho zaprotestovalo, a pak si od uhlíku připálil. Cigaretu se usmála, až zčervenala. Václav Pochobradský se s rozesmátou cigaretou zvedl na ruku, usoudil, že pro ostrahu letiště toho dneska v noci už udělal dost, a svalil se na kanape. Dal si tři pořádné šluky a pak cigaretu raději opatrně uhasil, protože se mu tmou venku i teplem uvnitř začaly klížit oči. Převalil se na bok, zív, až se přezka opasku orosila, a chystal se na chvíli zmizet ze služby, ze strážnice, z letiště i ze světa. Jenže pak se prudce otevřely dveře a někdo ze tmy po něm chtěl, aby dal ruce vzhůru. Chvilí si myslel, že už je to sen, ale nebyl. Vyskočil rychleji než před chvílí uhlíky z kamen a udělal, co neznámý hlas požadoval.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Třísky svobody.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.